

รายงานการประชุมภาคีการจัดการความรู้ในท้องถิ่น ภาคประชาชน ประชาสังคม ครั้งที่ 22
วันอังคารที่ 13 มีนาคม 2550 เวลา 09.00-12.00 น.
ณ ห้องประชุม 2 สกว. ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. Wellness-Life Academy
คุณสวัสดิ์ พุ่มพวง ผู้อำนวยการ
2. องค์กรเพื่อพัฒนาชุมชนระยอง (องค์กรสาธารณประโยชน์)
คุณสุภารัฐ ขวัญเมือง หัวหน้าองค์กร
คุณจรรยาพร จำเริญ ราม เจ้าหน้าที่ธุรการ
3. สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)
คุณสมโภชน์ นาคกล่อม ผู้ช่วยหัวหน้าโครงการ
คุณสุดี บุรณะสิงห์ เจ้าหน้าที่บัญชี-การเงิน
4. สถาบันการจัดการแบบองค์รวม
คุณศศิธร อุดมทรัพย์ ผู้จัดการโครงการ
คุณนิภาพรรณ งามวิทยาพงศ์
5. วิทยาลัยการจัดการทางสังคม (วจส.)
คุณสลิลทิพย์ เชียงทอง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร
คุณจากรุวรรณ กสิพูล
6. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
คุณสุวิทย์ ภูมิประเสริฐโชค เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ ฝ่าย 3
7. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
คุณประภาภรณ์ ศรีมหาพรหม ผู้ประสานงาน
คุณสุรางครัตน์ สร้อยสนธิ นักวิชาการ
8. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)
ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ผู้อำนวยการ
ดร.ประพนธ์ ผาสุขยัต ผู้อำนวยการ
คุณฉันทลักษณ์ อาจหาญ เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ
คุณวรรณณา เลิศวิจิตรจรัส เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ
คุณอุไรวรรณ เทตบารมี เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ
คุณอรุณพิณ ชูเกาะทวด เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ
คุณจิราวรรณ เศลารักษ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์

เริ่มประชุมเวลา 09.00 น.

ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช เสนอให้ผู้เข้าร่วมแนะนำตัวเองเนื่องจากมีผู้เข้าร่วมหน้าใหม่หลายท่าน หลังจากนั้นได้กล่าวถึงความเป็นมาของการประชุมภาคีการจัดการความรู้ในท้องถิ่นภาคประชาชน-ประชาสังคม ให้ผู้เข้าร่วมทราบ สรุปได้ดังนี้

การประชุมภาคีการจัดการความรู้ในท้องถิ่นฯ จัดขึ้นเป็นประจำทุก 2 เดือน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาประมาณ 3 ปีแล้วและเป็นการประชุมจัดการความรู้ครั้งแรกที่ สคส. จัดขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำการจัดการความรู้เข้าสู่ชุมชน ซึ่งแต่ละครั้งจะเชิญภาคีเข้าร่วมด้วยเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องราวการทำงานของตน เช่น สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ที่เน้นการทำงานในพื้นที่ การประชุมลักษณะนี้จึงเป็นการค้นหาเครื่องมือการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนไทยวิธีหนึ่ง

วาระที่ 1 เรื่องเพื่อทราบ

วาระที่ 1.1 พลังแห่งปัญญา ตลาดนัดความรู้สู่ชุมชนเป็นสุข (สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข)

คุณสมโภชน์ นาคกล่อม ผู้ช่วยหัวหน้าโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนาสถาบันจัดการความรู้ชุมชนท้องถิ่น เล่าที่มาการจัดตลาดนัด “พลังแห่งปัญญา ตลาดนัดความรู้สู่ชุมชนเป็นสุข” สรุปได้ดังนี้

การจัดตลาดนัดหรือมหกรรมการจัดการความรู้ชุมชนครั้งนี้ สรส. ได้เรียนรู้มากมาย โดยได้บันทึกไว้ในหนังสือทำมือเล่มเล็ก เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการทำองค์ความรู้ให้ชัดมากขึ้น วิธีการเตรียมงานตลาดนัดครั้งนี้เริ่มจากการย้อนดูประสบการณ์เดิมเพราะมีแนวคิดว่าการที่จะมองไปข้างหน้าหรือเดินไปข้างหน้าให้ดีที่สุดนั้น ต้องมองย้อนกลับไปดูข้างหลังให้มากที่สุด แรงที่จะพุ่งไปข้างหน้าก็จะพุ่งแรงที่สุด เหมือนการยิงธนู ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเตรียมห้องย่อยประเด็นวัฒนธรรมในงานตลาดนัดครั้งนี้ เริ่มต้นจากการทำ people mapping ด้านวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ท่าข้าม จังหวัดสงขลา เพราะในตำบลเคยจัดงานต่างๆ มากมาย แต่พบว่างานเหล่านั้นล้วนเป็นงานสังสรรค์รื่นเริงของ อบต. โดยเอางานวัฒนธรรมมาเป็นเครื่องมือ จึงหารือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาในพื้นที่จนเกิดแนวคิดทำเรื่องวัฒนธรรมของตำบลที่กำลังจะสูญหาย เช่น รำโนราห์และหนังตะลุง ซึ่งมีผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนที่เชี่ยวชาญเรื่องดังกล่าวเพียงไม่กี่คนและไม่ค่อยมีคนรู้จัก ในประเด็นนี้เมื่อโยงกับการแบ่งห้องย่อยในงานตลาดนัด เราจึงเลือก อบต.ท่าข้าม ที่ฝ่ายการศึกษาไม่ได้มองการเรียนรู้แค่ระดับเด็กเล็กแต่เป็นการเรียนรู้ของคนทั้งตำบล เราจึงคิดว่าจะทำประเด็นของท่าข้ามให้ชัดขึ้นโดยได้หารือกับ อบต. และพบว่า อบต. กำลังจะจัดเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งมีการจัดประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง และกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมอีกมากมาย งานเทศกาลนี้จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะจัดทำเรื่องราวของคนในชุมชนเหล่านี้มาทำสื่อ VCD และหนังสือเล่มเล็ก เพื่อใช้ในงานเทศกาลนี้และงานตลาดนัดด้วย เป็นการชูคนเล็กๆ ในตำบลขึ้นมา

ประเด็นที่กล่าวมานั้นต้องการสื่อว่า การคุยกันก่อนเตรียมงานนอกจากจะช่วยการเตรียมงานเรื่อง อาคาร สถานที่ ผู้คนในการจัดกระบวนการแล้ว ยังช่วยเรื่องการลงไปเคลื่อนไหว

งานในพื้นที่ การทำสื่อ เอกสารและการทำองค์ความรู้ให้ชัด คุณทรงพล เจตนาวณิชย์ หัวหน้าโครงการฯ ได้เติมหลักการแนวคิด การจัดการความรู้ว่างานที่เราทำนั้นคือการแปลงนามธรรมไปสู่รูปธรรม แต่การทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรมนั้นยากและเหนื่อย ดังนั้นการลงพื้นที่แต่ละครั้งเพื่อสืบค้นของเก่านั้นเราต้องนำความรู้ให้ชัดและนำไปใช้ต่อได้ทันทีโดยการทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก ซึ่งเป็นการเผยแพร่ให้คนในชุมชนรู้ทันของตนเองและชุมชนอื่นก็ได้เรียนรู้ด้วย

ในประเด็นเบื้องหลังการตั้งชื่องาน คือ ฝ่ายสื่อได้ตั้งไว้เบื้องต้น 16 ชื่อเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ ทีมงาน สรส. คนอื่นๆ มาช่วยให้ความคิดเห็นและมุมมอง โดยชื่อตลาดนัดที่ได้นี้เป็น การนำคำต่างๆ ที่ทีมงานร่วมกันเสนอ และนำมาผสมรวมกันจนเกิดเป็นชื่องานตลาดนัดความรู้ **“พลังแห่งปัญญา ตลาดนัดความรู้สู่ชุมชนเป็นสุข”** การตั้งชื่อห้องย่อยก็ใช้วิธีการนี้เช่นกัน สรุปรตลาดนัดวันที่ 21-23 เมษายน 2550 มีห้องย่อยจำนวน 11 ห้อง มีกำหนดการคร่าวๆ ดังนี้

วันที่ 1 เป็นการเปิดกรุกำแพงแสน เรื่องเทคโนโลยีเศรษฐกิจพอเพียงที่ยังไปไม่ถึงชาวบ้านและช่วงค่ำจะเป็นการแสดงสีสันทของวัฒนธรรมในแบบฉบับของชาวบ้าน

วันที่ 2 เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเต็มที่ในห้องย่อยต่างๆ

วันที่ 3 เป็นการสรุป การซื้อ-ขาย

สำหรับการประชาสัมพันธ์นั้นได้ส่งจดหมายเชิญไปยังภาคีท้องถิ่นและผู้สนใจทั่วไปผ่านทาง website และ blog ด้วย

ประเด็นหนึ่งที่ยังถือว่าขาดคือ การถอดองค์ความรู้ของทีมงาน สรส. เองเพราะทำแต่หนังสือเล่มเล็กของคนในชุมชนเท่านั้นแต่ไม่เคยทำหนังสือเล่มเล็กของทีมงาน สรส.

สำหรับความคืบหน้าเรื่องความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ขอให้คุณ สุดี บุรณะสิงห์ นำเสนอ สรุปได้ดังนี้

การประชุมในวันที่ 3 มีนาคม 2550 นี้เป็นครั้งที่ 2 และเป็นการประชุมร่วมกับ นพ. สมพงษ์ ยุงทอง ทีมงานจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และอบจ. นครสวรรค์ วัตถุประสงค์เพื่อหาความร่วมมือระหว่าง สคส. และ สรส. ในการเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาในการทำ LO และ KM เนื่องด้วยการประชุม อบจ. ครั้งที่ 1 เป็นการประชุมร่วมกับ 50 อบต. ในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งคุณทรงพล ได้เสนอแนวคิดการจัดทำโมเดลประเทศ โดยผู้มีบทบาทในการเคลื่อนไหวงาน คือ นายก อบต. ปลัด และกำนัน ซึ่งถ้า 3 ทหารเสือนี้ให้ความสนใจและมีใจในการพัฒนาการเรียนรู้งานของ อบต. จะทำให้เคลื่อนไหวงานได้อย่างเต็มที่ โดยได้นำกรณีศึกษา อบต. วัดดาว จ.สุพรรณบุรี และ อบต. หัวไผ่ จ.สิงห์บุรี มาอธิบายในการประชุมด้วย

ในส่วนของ อบจ.นครสวรรค์ ต้องการให้ คุณทรงพล มาให้ความรู้เรื่องการจัดการความรู้ภายใน อบจ. ด้วย ซึ่ง คุณทรงพล ให้ความเห็นว่า ทุกองค์กรก็คล้ายกันคือ มีปัญหาไม่มากนักน้อย ต้องช่วยกันศึกษา จึงให้เริ่มจากตั้งเป้าหมายขององค์กร สำรวจทัศนคติ ความสัมพันธ์ กลไก โครงสร้างในองค์กรนั้นๆ เมื่อเรารู้วัฒนธรรมองค์กรแล้ว ค่อยนำเครื่องมือจัดการความรู้เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาขององค์กร

โดยสรุปแล้วการประชุมครั้งนั้น สรส. โดย คุณทรงพล จะวางแผน 12 เดือนและวางกระบวนการในการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์จะเป็นหน่วยงานในการพัฒนาข้อมูลของพื้นที่และร่วมกับอบจ.นครสวรรค์ เพื่หานักจัดการความรู้ในท้องถิ่นในการสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับแผนที่ได้วางไว้

ความเห็นที่ประชุม

ศ.นพ.วิจารณ์ กล่าวเสริมว่า การประชุมกับ อบจ. นครสวรรค์เป็นการเชื่อมโยงในระดับพื้นที่ที่ สรส. ไปหนุนนครสวรรค์ฟอรัม นครสวรรค์ฟอรัมก็ไปหนุน อบจ. และ อบต. นครสวรรค์ ต่อเนื่องกันไป และให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าในงานตลาดนัดไม่ควรจัดห้องย่อยมากเกินไป เพราะจากประสบการณ์ที่ สคส. จัดมหกรรมการจัดการความรู้แห่งชาติ ที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายอย่าง ควรจัดแต่พอดี และสอบถามว่าหากที่มาจากกระยะต้องการเข้าร่วมงาน ตลาดนัดจะต้องทำอย่างไร

คุณสมโภชน์ แจ้งว่าตลาดนัดครั้งนี้คาดว่าจะมีผู้เข้าร่วม 400 คน โดยภาคีที่เข้าร่วมมีจำนวน 300 คนแล้ว จึงเหลือผู้เข้าร่วมจากภายนอกอีก 100 คน โดยผู้เข้าร่วมต้องเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายไม่ใช่เป็นผู้ซื้อหรือผู้ขายอย่างเดียว และเมื่อซื้อแล้วจะนำไปทำอย่างไรต่อที่ชุมชน ซึ่งประเด็นนี้ คุณอำนวย ในห้องย่อยจะคอยดึงประสบการณ์เหล่านี้ออกมาจากผู้เล่าเพื่อให้ผู้ซื้อมีแนวทางนำกลับไปทำได้จริงในบริบทของตัวเอง ซึ่งผู้เข้าร่วมต้องลงทะเบียน 1,500 บาท เป็นค่าที่พัก ค่าอาหารและค่าเอกสารตลอด 3 วัน

คุณสุภรัฐ ขวัญเมือง ตั้งคำถามว่าถ้าจังหวัดระยองต้องการให้คนที่สนใจในพื้นที่รู้และเข้าใจ Concept ตลาดนัดหรือเมื่อเห็นแล้วเกิดปัญญาสามารถนำกลับไปใช้ได้เลยนั้น ควรทำอย่างไร

ศ.นพ.วิจารณ์ เสนอว่าให้จังหวัดระยองจัดเวทีในพื้นที่แล้วเชิญ คุณทรงพล และสามทหารเสือที่เด่นๆ เช่น นายก อบต. หัวไผ่ และนายกอบต. วัดดาว มาเล่าประสบการณ์การทำงานในชุมชนให้กับนายก อบต. จังหวัดระยองฟังจะทำให้คนเหล่านั้นตื่นตัวเอง โดยไม่ต้องมางานตลาดนัด

คุณสุภรัฐ เห็นด้วยแล้วจะนำไปใช้ โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า นายก อบจ. คนใหม่ของจ.ระยอง มีความสนใจทำงานกับชุมชน เบื้องต้นคิดว่าอาจจะจัดเป็นเวทีเรื่องราวในจังหวัดแล้วเชิญทีมคุณทรงพล ไปเล่า โดยกระบวนการนั้นจะดูว่าในพื้นที่มีอะไรเด่น เช่น มีศูนย์เรียนรู้ อะไรเด่น นำมาจัดนิทรรศการ ซึ่งการดำเนินการจัดครั้งนี้จะพยายามใช้งบประมาณท้องถิ่นซึ่งมีประมาณ 700-800 ล้านบาท ถือเป็นการพัฒนาคนอย่างหนึ่ง

คุณสวัสดิ์ พุ่มพวง ผู้อำนวยการ wellness-life academy ขอแลกเปลี่ยนในประเด็นตลาดนัดในเชิงธุรกิจที่ไม่หวังกำไร สรุปได้ว่าการทำตลาดนัดนั้นวัตถุประสงค์คือต้องการขายไอเดียตลาดนัดความรู้ไปใช้ในวงอื่นๆ ให้มากกว่านี้ จะเป็นไปได้หรือไม่หากทำตลาดนัดไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่นที่กว้างออกไป เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยว เราอาจเลือกสถานที่จัดงานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเราก็จะได้คนกลุ่มนี้ด้วย เราอาจจัดในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงความรู้ รับลงทะเบียน 3,000 – 4,000 คน เพราะ 400-500 คน ถือว่าน้อยมากและน่าเสียดาย นอกจากนี้ยัง

เพิ่มรายได้โดยอาจจะไม่ต้องของงบประมาณจากที่อื่นๆ เพราะวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ขายได้เนื่องจากนักท่องเที่ยวกำลังโยกย้ายแสวงหาสิ่งเหล่านี้

วาระที่ 2

รับรองรายงานการประชุม

วาระที่ 2.1

รับรองรายงานการประชุมภาคีจัดการความรู้ในท้องถิ่น-ภาคประชาชน-ประชาสังคม ครั้งที่ 23

ศ.นพ.วิจารณ์ เกริ่นนำว่าการทำรายงานการประชุมภาคีท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความต่อเนื่องกัน ทำให้ทราบว่าการประชุมแต่ละครั้งมีใครเข้าร่วมและมีสรุปสาระสำคัญอะไรบ้าง จากนั้น คุณอรุณพิณ ได้แจ้งเพิ่มเติมในส่วนที่สืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่ 23 ดังนี้

- โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวง ICT)

คุณพทุชชาติ ศิริบุตร ผู้ประสานงานโครงการฯ ได้นำข้อเสนอจากการประชุมครั้งที่ 23 ไปหารือกับผู้บริหารกระทรวง ICT ว่าจะปรับรูปแบบการให้คอมพิวเตอร์อย่างไร รวมถึงมีวิธีการลงไปในพื้นที่ด้วยวิธีที่เหมาะสมอย่างไร

- เรื่องราวดี ๆ จากแบบสอบถามงานมหกรรมจัดการความรู้แห่งชาติ ครั้งที่ 3

สคส. ได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปจับภาพและมีการติดตามต่อเนื่องเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่ให้ผู้เข้าร่วมงานกรอกแบบสอบถามเพื่อเก็บเป็นข้อมูลเท่านั้น

ศ.นพ.วิจารณ์ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นของกระทรวง ICT ว่า รัฐมนตรีไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม มีนโยบายที่จะร่วมมือกับกับ สคส. ให้ดำเนินการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือช่วยขับเคลื่อนนโยบายด้านสังคมให้กับรัฐบาล โดยรัฐบาลได้ตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสังคม ซึ่งมี นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ เป็นประธาน และ ทพ.กฤษฎา เรืองอารีรัชต์ เป็นกรรมการและเลขานุการ โดย สคส. จะหารือร่วมกับ ทพ.กฤษฎา เพื่อนำการจัดการความรู้ไปขับเคลื่อนด้วยการนำความกิจกรรมที่มีความสำเร็จเล็กๆ ในหัวข้อต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกันแล้วขับเคลื่อนต่อไป โดยให้ชาวบ้านสื่อสารกันเอง แต่ให้ NGO เป็นผู้กระตุ้นให้ชาวบ้านมาคุยกันแล้วถ่ายวิดีโอไว้ อาจใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายเป็นเรื่องราวหรือกิจกรรมสั้นๆ เพื่อเก็บเป็นข้อมูลว่ามีวิธีการอย่างไร ถือเป็นยุทธศาสตร์การสื่อสารยุคใหม่ ซึ่งสายหรือคลื่นโทรศัพท์ที่เข้าไปชุมชนนั้น ชุมชนต้องใช้ได้จริง รวมถึงวิทยุชุมชนด้วย และขอให้ ดร.ประพนธ์ ผาสุขยัตต์ นำเรื่องนี้ไปเสนอให้กับ ทพ.กฤษฎา ด้วยหากมีโอกาส

ความเห็นที่ประชุม

รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ 23

วาระที่ 3 เรื่องเพื่อพิจารณา

วาระที่ 3.1 Wellness-Life Academy ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนายุคใหม่

คุณสวัสดิ์ พุ่มพวง แนะนำตัว สรุปลำดับนี้ ก่อนหน้าที่จะรู้จัก สดส. เคยทำงานที่ บริษัท การบินไทยมาเป็นเวลา 10 ปี รู้สึกเบื่อกับการทำงาน ความกะตือรือร้นหายไป ไฟในการทำงาน หหมดไป เหมือนไม่มีจิตวิญญาณ จนสืบค้นในอินเทอร์เน็ตพบโปรแกรม KM intern – extern ของ สดส. จึงสมัครเข้ามาสมัครงานแต่เนื่องจาก สดส. รับแบบเต็มเวลาจึงไม่สามารถเข้าร่วม โครงการได้เพราะยังมีภาระงานเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเกริก สอนวิชาทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนายุคใหม่ และจะเรียนต่อปริญญาเอกด้านพุทธศาสนาที่ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (มจร.) แต่เมื่อลาออกจากบริษัทการบินไทยแล้วปรากฏว่าแผนที่วางไว้ตลาดเคลื่อนหมด สอบเข้า มจร. ได้แต่เรียนครบเทอมก็ลาออกเนื่องจากไม่สามารถเป็นอาจารย์ที่ ม.เกริกได้ เพราะนักศึกษาเรียนไม่พอ จึงต้องลาออกมาทำงานเลี้ยงชีพ ช่วงนั้นตกงานแต่เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ตัวเองต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จุดนี้ถือเป็นการเปิดโอกาสที่ดีทำให้เราได้เรียนรู้ ต้องเปลี่ยนตัวเองเพื่อเอาชีวิตรอดโดยไม่กลัวว่าคนอื่นมองเราว่าอย่างไร จึงเกิดแนวคิดการดำรงชีวิตโดยเป็นอิสระจากความกลัวชีวิต เกิด wellness-life academy ขึ้น

Wellness-life Academy รับนักศึกษาที่มีธุรกิจของตนเองอยู่แล้ว มีเป้าหมายของตนเอง สถาบันฯ จะเป็นพี่เลี้ยงหรือให้คำปรึกษาในการทำธุรกิจนั้น ไม่มีหลักสูตรตายตัวแต่เน้นการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกันและเน้นการแก้ปัญหาทางด้านจิตใจโดยจะให้เชื่อก่อนแล้วจึงเห็นเป็นการฝึกเปลี่ยนความคิด ดึงศักยภาพของตนเองออกมาเพื่อพึ่งตนเองได้ โดยไม่ต้องขอทุนสนับสนุน เหมือนการสร้างคุณอำนวย สถาบันฯ ไม่มีประกาศนียบัตรให้ ไม่กำหนดระยะเวลาจนกว่านักศึกษาจะเข้มแข็ง ปัจจุบันมีนักเรียน 1 คน เป็นสัตวแพทย์ที่ลาออกทำธุรกิจเอง

ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนายุคใหม่ ได้นิยามคำว่า องค์กรรวมคือ ไม่ใช่เพียงการเอามารวมกัน แต่เป็นเรื่องของแนวคิด การคิดเชื่อมโยง ซึ่งการที่ต่างคน ต่างอยู่ การแยกกันก็เป็น องค์กรรวมได้ องค์กรรวมเป็นการคิดเชิงวิสัยทัศน์ในการเชื่อมโยงทุกสรรพสิ่งด้วยการเห็นด้วยใจ ตัวเราเชื่อมโยงกับสรรพสิ่งที่อยู่ล้อมรอบตัวเรา ตัวเราเองไม่ได้แตกต่างจากคนอื่น ๆ มีส่วนที่เป็นสิ่งเดียวกันอยู่

Wellness-life academy เป็นการพัฒนาคน ยกระดับตัวตน ในการดำเนินชีวิตของคนเราจากในระดับสัญชาตญาณไปถึงระดับเหตุผล ซึ่งความรู้ระดับเหตุผลเป็นตัวกันความรู้ระดับปัญญาญาณเหมือนกับการจัดการความรู้

ความเห็นที่ประชุม

คุณนิภาพรรณ งามวิทยาพงศ์ จากสถาบันการจัดการแบบองค์กรรวม มีความเห็นว่า มุมมองของสถาบันฯ ในเชิงวิชาการนั้น มีจุดเริ่มมาจากการที่ในอดีตชุมชนมีการคิดแบบแยกส่วน เช่น เรื่องธุรกิจชุมชน ชุมชนจะคิดเพียงว่าทำอย่างไรชุมชนจึงจะอยู่รอดได้โดยการทำกำไรสูงสุด ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผิดเนื่องจากฐานของชุมชน บริบทของชุมชนคือชีวิตความเป็นอยู่ ไม่ใช่ เศรษฐกิจเพียงมิติเดียวเท่านั้น จึงได้ศึกษาแบบเจาะลึกในแนวคิดเชิงระบบ ทำให้เข้าใจว่าเหตุ

ปัจจัยหนึ่งจะส่งผลกระทบต่ออีกปัจจัยหนึ่งและมีเรื่องราวต่างๆ มากมายซ่อนอยู่ในปัจจัยเหล่านั้น เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับชุมชนทำให้รู้ว่า เรื่องเศรษฐกิจ เพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ชุมชนอยู่รอดได้ ต้องมีมิติทางสังคมด้วย เนื่องจากชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยระบบความสัมพันธ์ ทูทางสังคม นอกจากทุนเงินแล้วยังมีทุนมนุษย์ และทุนต่างๆ อีกมหาศาล ดังนั้นถ้าเรานำเศรษฐกิจเป็นตัวตั้งชาวบ้านจะทำลายกันเอง ไม่เกิดกำไร แต่กลายเป็นทำลายมิติทางสังคม ทุกครั้งที่ผลิตคือการทำลาย ทำลายทรัพยากรชุมชนและทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลต่อสุขภาวะในที่สุด การพัฒนาหรือขับเคลื่อนอะไรก็ตาม สถาบันฯ จะนำองค์รวมใน 3 มิติมาพิจารณาด้วยคือ มิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การลงพื้นที่ทำให้เรารู้ว่าชาวบ้านมีความรู้มากกว่าเรามากนักแต่แค่ขาดการคิดแบบองค์รวมเท่านั้น เราจึงให้ความรู้การคิดแบบองค์รวมกับชาวบ้าน ซึ่งการอบรมที่ชาวบ้านเคยเข้าร่วมไม่ประสบความสำเร็จเพราะผู้เข้าร่วมมีจำนวนมากเกินกว่าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ การจะเปลี่ยนคนคือการเปลี่ยนกระบวนการ นั่นคือต้องใช้ระยะเวลา

ประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันฯ ทำมาตั้งแต่ปี 2540 แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบเป็นกลุ่ม มีแต่ในระดับปัจเจก ทำด้วยกระบวนการทัศน์ของตัวเอง จากประสบการณ์การทำงานกับภาคธุรกิจพบว่าในภาคนี้มักไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ ความรู้สึก และจิตใจ มุ่งแต่ประสิทธิภาพของงานและผลผลิตเป็นสำคัญ

การเป็นองค์รวมในมุมมองของสถาบันฯ ในแง่การทำงานคงไม่ใช่แค่การทำงานแต่ต้องมีความสัมพันธ์กับภาวะของจิตใจภายในด้วย เราต้องพัฒนาภายในของเราก่อนเราจึงจะพัฒนาภายนอกได้

ดร.ประพนธ์ ผาสุขยิต สอบถามว่าการที่ ดร.สวัสดิ์ สร้างคุณอำนวย ทีละคน กับ ทีสรส. สร้างคุณอำนวย 23 คน ใช้เวลาประมาณ 18 เดือนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร

คุณสมโภชน์ ให้ข้อมูลว่า สิ่งที สรส. ทำคือการเปลี่ยนความคิด มุมมองของคน ซึ่งระยะที่ 1 ทุกคนจะผ่านการอบรม 7-8 หลักสูตร แล้วส่งเข้าไปเรียนรู้ในชุมชนของตน ซึ่งนักจัดการความรู้ท้องถิ่น (นจท.) เหล่านั้นจะนำความรู้ไปใช้ได้เองในระดับต่างๆ กัน บางคนนำความรู้ที่ได้มาใช้กับตัวเองก่อน ตามบริบทของตัวเอง แล้วจึงขยายต่อไปยังชุมชนของตน บางคนเป็น อบต. หรือ รองนายก อบต. ในชุมชนของตน พอมาถึงระยะที่ 2 สรส. ให้เค้าทำงานประกบกับ อบต. แล้วทำให้เราได้รู้ว่าคนในชุมชนมักไม่เชื่อคนของตนเอง แต่จะเชื่อคนนอกเสมอ

ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนา นจท. ที่ผ่านการฝึกจาก สรส. คือ

1. นจท. มีความอดทนสูงต่อแรงกระทบจากชุมชนและจาก สรส.
2. นจท. ทำงานอย่างอิสระ โดย สรส. ให้ความใส่ใจในการจัดการถึงปัญหาเรื่องส่วนตัวครอบครัว เพราะการพัฒนาคนต้องพัฒนาการเรียนรู้ของคน ซึ่งเป็นทั้งชีวิตของเค้าเอง

คุณสลิลทิพย์ เชียงทอง จากวิทยาลัยการจัดการทางสังคม (วจส.) มีความเห็นว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการสร้างความรู้และมูลค่าให้ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง โดยเป้าของ วจส. ในปีนี้จะเน้นการทำเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในห้องเรียนชุมชนหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประมาณ 40 แห่ง

เครื่องมือเหล่านี้ เช่น แผ่นพับ, สื่อวีดิทัศน์ ซึ่ง วจส. เรียกว่าคู่มือประจำศูนย์การเรียนรู้ ที่รวบรวมข้อมูลความรู้ที่ได้จากชุมชนเอาไว้เพื่อส่งกลับให้กับชุมชน โดยการประชุมครั้งต่อไปจะนำเครื่องมือเหล่านี้มาเสนอให้ที่ประชุมช่วยพิจารณา

คุณสมโภชน์ เสนอความเห็นว่าการทำงานในชุมชนกับการจัดการเรื่องส่วนตัวนั้น บางครั้งไม่จำเป็นต้องทำไปพร้อมกันก็สามารถทำงานเป็นคุณอำนวยในบางประเด็นที่ถนัดได้

วาระที่ 3.2 การฝึกอบรมแกนนำมหาวิทยาลัยชีวิตจังหวัดระยอง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน)

คุณสุภรณ์ ขวัญเมือง ให้ข้อมูลว่าจากการทำงานขององค์กรเพื่อการพัฒนาชุมชนระยอง ซึ่งเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ อยู่ภายใต้กระทรวงพัฒนาสังคม 10 ปีที่ผ่านมาได้ผ่านการอบรมต่างๆ มากมายทำให้ได้ข้อคิดหลายเรื่อง จากเดิมเป็นคนหัวรุนแรงแต่เมื่อได้ผ่านการอบรมทำให้ได้เห็นระบบ กระบวนการ วิธีการทำงานว่าต้องเข้าใจโครงสร้างการทำงาน

แผนการทำงานขององค์กรฯ ที่วางไว้คือ

- ทำศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพ ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคนทั้งหมดโดยมีทีมสำหรับทำงานด้านนี้
- ทำศูนย์สันติยุติธรรมชุมชน เป็นเรื่องปัญหาของสังคม เกี่ยวโยงภาคีกับสถาบันชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ใน 5 จังหวัด คือ ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี และ นครนายก
- ทำจังหวัดบูรณาการ โดยทำกับ สกว. ในระยะเวลา 15 เดือน ครอบคลุม 20 ตำบล
- รับงานติดตาม/ประเมิน พื้นที่ชายฝั่งและชายเขาภาคตะวันออก
- ทำศูนย์ข้อมูล โดยชุมชนเป็นเจ้าของประกอบด้วย 4 ชุมชน ในจังหวัดระยอง คือ ชุมชนบ้านจำรุง, บ้านนา, สองสลึง และ ชากโดน
- ประสานงานฟื้นฟูในเชิงเนิน และลุ่มน้ำระยองในเขตเทศบาลนครระยอง 11 ชุมชน 11 เทศบาล

กระบวนการที่องค์กรฯ ทำนั้นเป็นการคลุกคลีกับชุมชนฐานรากทั้งสิ้น สิ่งที่พบคือ ชุมชนทำในรูปแบบของตัวเอง ไม่มีการจัดการความรู้ ไม่มีกระบวนการ ดังนั้นสิ่งที่จังหวัดระยองขาดคือการเอาแกนนำในพื้นที่ หรือ คนทำงานจริงในชุมชน มารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ถือเป็นโชคดีที่ได้รู้จักโมเดลประเทศของ สรส. ซึ่งจะนำไปใช้ในชุมชนจริงโดยจะพยายามเชื่อมโยงและขอให้งบประมาณที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจริงตามโมเดลประเทศ ซึ่งปัจจุบันนี้ต้องเข้าใจว่ารัฐบาลกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจน อบต. เป็นหลักของท้องถิ่นไปแล้ว การทำงานขององค์กรภาคประชาสังคมเพียงแค่ออยู่ในพื้นที่เท่านั้น ไม่มีส่วนผลักดันหรือพัฒนาอะไรในชุมชนได้ จึงมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่ทำงานด้านนี้ แล้วเอาบทเรียนเหล่านั้นมาทำงาน ในความเห็นส่วนตัวคิดว่าต้องมีการผลักดันให้เป็นกฎหมายด้วย

สิ่งที่องค์กรฯ ทำไปควบคู่กับการเก็บข้อมูลชุมชนคือ การทำหนังสือชุมชนออกมาให้ชุมชน ยกตัวอย่าง ชุมชนบ้านจำรุง ที่ทำหนังสือออกมา 2,000 เล่ม แล้วให้พัฒนาชุมชนไปแจกทั่วประเทศจนบ้านจำรุงประกาศตัวว่าเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งที่เราได้เรียนรู้คือ ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จริง เกิดขึ้นจริง และทำจริง เพราะต้นแบบที่มีจริงนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนภายนอกที่เข้ามาสะท้อนว่าตนต้องทำอะไรแล้วเกิดการปฏิบัติตาม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต้องใช้การทำงานเชิงระบบ การคิดเชิงระบบ กระบวนการจัดการความรู้ เข้าไปช่วยให้แกนนำเหล่านั้นได้พัฒนาความสามารถ พัฒนาทักษะมากขึ้นในลักษณะของห้องเรียนแต่เป็นห้องเรียนที่เค้าดำรงชีวิตอยู่ได้

สิ่งที่จะนำไปทำต่อไปหลังจากการประชุมครั้งนี้ คือ

1. ประสานกับ สรส. ในการจัดเวทีที่จังหวัดระยอง

2. เชื่อมโยงกับการทำวิทยาลัยชุมชนที่ตนกำลังทำอยู่ โดยผู้เรียนจะได้รับวุฒิ

อนุปริญญา เป็นการเรียนที่ลงทุนถูกกว่าการให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาไปเรียนปริญญาตรีที่มีค่าใช้จ่ายสูง โดยจะนำกระบวนการและวิธีคิดที่ได้จากประสบการณ์การทำงานชุมชน 10 ปีมาใช้ รวมถึงนำกระบวนการคิดเชิงระบบและการจัดการความรู้มาใช้ในหลักสูตรด้วย

การเรียนรู้เรื่องการจัดการความรู้ถ้าต้องการให้คนมีปัญหาแตกฉานควรส่งเสริมให้เรียนรู้ตั้งแต่ระดับมัธยม ทำไม่ต้องรอถึงระดับปริญญาโท ซึ่งหากทำได้ ประเทศไทยจะพัฒนามากขึ้นและเมื่อมองนักเรียนที่เรียนในเมืองเทียบกับโรงเรียนนอกเมืองเห็นว่ามี ความแตกต่างกันมาก เช่น เด็กอนุบาลที่เรียนในเมือง อ่าน-เขียน ได้แต่นักเรียน ป. 6 ที่เรียนนอกเมือง ยังอ่านหนังสือไม่ออกเพราะครูไม่รู้จักจัดการความรู้ ดังนั้นหากผลักดันแนวคิดการจัดการความรู้เข้าไปในโรงเรียนได้จะเป็นประโยชน์มาก

ความเห็นที่ประชุม

ดร.ประพนธ์ เสริมว่า สคส. ก็มีการทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาเช่นกัน เราหวังว่าครูที่มาร่วมกระบวนการจัดการความรู้แล้วจะเข้าใจและสามารถนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้ เช่น การปลูกผักแทนที่จะให้นักเรียนอ่านจากหนังสือก็ให้ชาวสวนซึ่งทำจริงมาสอน หากมองการทำงานของกระทรวงฯ ในเชิงโครงสร้างแล้วยังสามารถเปลี่ยนได้แต่วิธีคิดหรือกระบวนการที่มันเปลี่ยนยาก เมื่อเทียบกับโรงเรียนเอกชนพอเค้าได้เข้ากระบวนการจัดการความรู้เค้ากลับเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันทีและเห็นว่าเป็นโอกาส ทำให้เราได้เรียนรู้ว่าในโรงเรียนภาครัฐนั้น สคส. เรายังหาจุดคานงัดไม่เจอ จึงมองว่าการเรียนรู้เรื่องการจัดการความรู้คงไม่ใช่ระดับอายุการศึกษาแต่เป็นเพราะพื้นฐานการเรียนรู้ของคนที่แตกต่างกัน

วาระที่ 4 เรื่องอื่น ๆ

วาระที่ 4.1 ประชาสัมพันธ์ มหกรรมการจัดการความรู้ ภาคเหนือตอนล่าง

คุณอรุณี ชูเกะทวด แจ้งว่า มหาวิทยาลัยนเรศวรจะจัดมหกรรมการจัดการความรู้ ภาคเหนือตอนล่าง ในหัวข้อ การจัดการความรู้เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข วันที่ 22-23 มิถุนายน 2550 โดยเชิญชวนให้ทุกท่านเข้าร่วม แล้วขอให้ประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลให้ภาคีที่อยู่ในบริเวณภาคเหนือตอนล่างเข้าร่วมด้วยเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงภาคีกันเอง

วาระที่ 4.2 กำหนดการประชุมครั้งต่อไป

ประชุมครั้งต่อไป วันที่ 15 พฤษภาคม 2550

ปิดประชุมเวลา 12.00 น.

นางสาวอุไรวรรณ เทิดบารมี

ผู้จัดทำรายงานการประชุม

ศ. นพ. วิจารย์ พานิช

ผู้ตรวจรายงานการประชุม